

2030417360

Vragen van het lid Lambrechts (D66) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de lange schoolvakanties in het voortgezet onderwijs. (Ingezonden 6 juli 2004).

1

Door wie is het onderzoek verricht, waarover wordt gesproken in het artikel "Scholieren zijn steeds langer vrij"?¹

Bij mijn weten baseert de journaliste van de Volkskrant zich op eigen journalistiek onderzoek. Eén van de in het artikel in de Volkskrant geciteerde schoolleiders antwoordt in een artikel in *Vrij Nederland* van 17 juli (p.15) op een vraag van de journalist van *Vrij Nederland*: "[...] ik reageerde op vragen van de *Volkskrant*, nadat een paar ouders van een van onze vestigingen bij die krant hun onvrede hadden geuit."

2

Wanneer is dit onderzoek verricht?

Dat is mij niet bekend, maar ik neem aan dat dit in 2004, voorafgaand aan de publicatie van het artikel op 5 juli, is gebeurd.

3

Moet er vanuit gegaan worden dat de situatie de laatste jaren alleen maar erger is geworden en het aantal vrije weken en uren is toegenomen?

Er is geen structureel onderzoek beschikbaar specifiek betrekking hebbend op de problematiek van lange schoolvakanties. Daardoor is het niet mogelijk om een met feiten onderbouwde ontwikkeling dienaangaande te schetsen.

4

Wat is ondernomen om het aantal lesweken en uren weer op aanvaardbaar niveau te brengen en wat is volgens u een aanvaardbaar niveau.

De Inspectie van het Onderwijs wijst bij de uitoefening van haar toezichthoudende taak scholen erop als zij te weinig onderwijstijd programmeren in de zin van de bestaande wet- en regelgeving. De Inspectie rapporteert hierover in algemene zin in het Onderwijsverslag bij de beoordeling van de kwaliteitsaspecten. Als uiterste instrument beschikt het Ministerie op grond van de WVO over de mogelijkheid de bekostiging van een school op te schorten wanneer een eventuele melding van de Inspectie aan het Ministerie over deze school daartoe aanleiding geeft. Van deze mogelijkheid is in het kader van te weinig geprogrammeerde onderwijstijd nog nooit gebruik gemaakt.

De vraag wat een aanvaardbaar niveau is, is minder eenvoudig te beantwoorden dan op het eerste gezicht lijkt. Aanvaardbaar is een aantal uren en weken en een invulling daarvan dat recht doet aan de behoeften van (groepen) leerlingen, dat instemming heeft van de ouders en leerlingen die het aangaat, ruimte biedt voor professionaliteit, variëteit en innovatie en dat vertaling vindt in toetsbare en handhaafbare wettelijke kaders. Dit is niet noodzakelijkerwijs een uniform model. Zie ook het antwoord op vraag 10.

¹ de Volkskrant, 5 juli jl.

5

Waarom is van deze situatie geen melding gemaakt in het Onderwijsverslag 2003² van de Onderwijsinspectie?

Onderwijstijd als zodanig is een kwaliteitsaspect waaraan de inspectie in het Onderwijsverslag jaarlijks aandacht besteedt. Zij laat daarin de percentages scholen zien die voldoen aan de diverse kwaliteitsaspecten, waaronder de onderwijstijd. Het percentage scholen dat voldoet aan het kwaliteitsaspect onderwijstijd loopt sinds enige jaren terug³, zoals in onderstaande tabel wordt weergegeven.

	2000/2001	2001/2002	2002/2003
Percentage scholen dat voldoet aan de kwaliteitseisen ten aanzien van onderwijstijd	83%	75%	71%

Bovendien wijst de inspectie bij de uitoefening van haar toezichthoudende taak scholen erop als zij te weinig onderwijstijd programmeren.

6

Waarom is tijdens het wetgevingsoverleg op 14 juni jl. over o.a. het Onderwijsverslag 2003 niet op deze problematiek ingegaan, ondanks mijn vragen inzake de 'extensivering van het onderwijs' (minder lessen, grotere groepen, lerarentekorten)?

Dit is te verklaren uit de loop van de discussie. De bedoelde opmerkingen van het lid Lambrechts in het wetgevingsoverleg van 14 juni werden gevolgd door opmerkingen over autonomievergroting en deregulering, waarna de discussie zich via een aantal andere onderwerpen naar kwaliteitszorgsystemen, de werking van de WOT en de evaluatie daarvan ontwikkelde.

7

Deelt u het inzicht dat gebrek aan contacturen en lesuitval juist schooluitval van leerlingen in de hand werkt?

Dat is niet noodzakelijkerwijs het geval. Mijn ambitie, zoals onder meer neergelegd in Koers VO, is dat scholen onderwijs realiseren dat aansluit bij de talenten, ambities, capaciteiten en leerstijlen van alle leerlingen en dat deze de leerlingen uitdaagt, aanspreekt, motiveert en stimuleert. Ruimte voor variëteit impliceert ook dat er variëteit in begeleide onderwijstijd – zowel uitgedrukt in aantal klokuren als in de invulling van die uren – kan zijn, passend bij de leerstijlen, capaciteiten en behoeften van (groepen) leerlingen. De ene leerling is het meest gebaat bij zo veel mogelijk contacturen in een min of meer traditionele setting in een klaslokaal, terwijl een andere leerling juist beter leert en gemotiveerder is en blijft om te leren als hij praktijknabij met een schoolopdracht bezig is. Dat laat onverlet dat het minimum vastgestelde aantal uren moet worden gerealiseerd. Het halen van deze minimum onderwijstijd is immers van groot belang voor alle leerlingen die daarbij gebaat zijn.

8

Hoe denkt u de doelstelling uit het regeerakkoord om de schooluitval met de helft terug te dringen te kunnen halen als steeds minder les wordt gegeven?

² Kamerstuk 29 200 VIII (2004), nr. 136

³ Zie tabel 5.2.1 (pagina 145) in het Onderwijsverslag 2002 en tabel 7.2.2a (pagina 144) in het Onderwijsverslag 2002/2003.

Onderwijsprofessionals zullen meer in positie worden gebracht om het onderwijs zo in te richten dat het past bij de talenten, ambities, capaciteiten en leerstijlen van alle leerlingen. Zie ook het antwoord op vraag 7 en op vraag 10.

9

Is er een samenhang tussen schoolgrootte en het aantal lesweken per jaar? Zo ja, hoe ziet die samenhang eruit?

Er is geen structureel onderzoek beschikbaar waarin wordt aangetoond of ontkracht dat er samenhang tussen schoolgrootte en het aantal lesweken per jaar bestaat. De Inspectie van het Onderwijs heeft in het Onderwijsverslag 1994 geconstateerd dat met name de afsluiting van het cursusjaar op grote scholen tot beduidend meer lesuitval leidt dan op kleinere scholen⁴. In het Schriftelijk overleg van 16 maart 2004 met uw Kamer over schoolgrootte en kwaliteit⁵ heb ik aangegeven dat uit de onderzoeken die daar besproken werden blijkt dat er geen grote verschillen te vinden zijn tussen grote en kleine scholen wat betreft de algemene kwaliteit van het onderwijs. Uit die onderzoeken werd onder meer geconcludeerd dat schoolgrootte samenhangt met de mogelijkheden tot specialisatie en organisatie.

10

Kan de Kamer zo snel mogelijk op de hoogte worden gesteld van de huidige situatie met betrekking tot lesweken en lesuren in het voortgezet onderwijs en kan de Kamer tevens vernemen wat de ambities van het Kabinet op dit punt zijn?

In het antwoord op vraag 5 wordt een beeld gegeven van het percentage scholen dat voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen met betrekking tot onderwijstijd. In het antwoord op vraag 4 gaf ik daarnaast aan dat een aanvaardbaar niveau van lesweken en lesuren gezien moet worden als een aantal uren en weken en een invulling daarvan dat recht doet aan de behoeften van (groepen) leerlingen, dat instemming heeft van de ouders en leerlingen die het aangaat, ruimte biedt voor professionaliteit, variëteit en innovatie en dat vertaling vindt in toetsbare en handhaafbare wettelijke kaders. De huidige wettelijke kaders met betrekking tot onderwijstijd en schoolvakanties blijken hiervoor onvoldoende ruimte te bieden.

Bij de invoering van de basisvorming op 1 augustus 1993 werd het aantal minimaal te geven lessen verhoogd van 30 naar 32 voor de eerste drie leerjaren. Daarbij werd uitgegaan van een systematiek van lesuren per jaar. In de wet is dit in een jaarnorm vertaald: $40 \times 32 = 1280$ lesuren van 50 minuten, hetgeen overeenkomt met 1067 klokuren. Voor de tweede fase HAVO/VWO is deze lijn doorgetrokken: $40 \times 25 = 1000$ klokuren. Over de 40 weken heeft indertijd geen discussie plaatsgevonden, maar intussen zijn er, onder meer van de Inspectie, signalen gekomen dat het wettelijke voorschrift van 32 uur per week en 40 weken per jaar in de praktijk niet haalbaar en dus door de Inspectie niet handhaafbaar is. Bovendien doen wettelijke bepalingen ten aanzien van onderwijstijd, waarbij bijvoorbeeld met betrekking tot de onderbouw expliciet sprake is van in voorgeschreven vakken te verzorgen lesuren⁶, onvoldoende recht aan professionele en autonome scholen en kunnen deze bepalingen innovatieve vormen van onderwijs belemmeren.

⁴ Kamerstuk 24 400 VIII (1996), nr. 82

⁵ Kamerstuk 29 200 VIII (2004), nr. 128

⁶ Wet op het voortgezet onderwijs, artikel 11c, tweede lid

In Koers VO worden de ambities van het Kabinet met het voortgezet onderwijs geschetst. Centraal in Koers VO staat dat onderwijsprofessionals meer in positie worden gebracht onderwijs te realiseren dat aansluit bij hun leerlingen en bij de lokale situatie, en dat meer keuzes door onderwijsprofessionals op schoolniveau genomen én verantwoord zullen kunnen worden. In Koers VO wordt aangegeven dat de inzet van het Kabinet met onderwijstijd is dat scholen in staat worden gesteld de beschikbare uren meer flexibel in te zetten voor het bevorderen van maatwerk in programmatische keuzes, innovatie en schoolontwikkeling. In Koers VO wordt ook de positie van ouders en leerlingen geschetst. School en ouders moeten met elkaar over en weer afspraken maken en deze afspraken moeten niet alleen duidelijk zijn, ze moeten ook worden nagekomen. Dit geldt uiteraard ook voor afspraken over onderwijstijd. De school heeft als het ware een bindende afspraak met leerling en ouders gesloten om een bepaalde hoeveelheid diensten op een bepaalde manier aan te bieden. Dit wordt vastgelegd in de schoolgids, op basis waarvan ouders en leerlingen een weloverwogen keuze moeten kunnen maken voor de school én geëxpliciteerd wordt wat verwacht mag worden van de school.

Centrale wettelijke voorschriften voor onderwijstijd moeten scholen en hun omgeving ruimte bieden voor eigen keuzes. Daarnaast moeten de voorschriften een garantiefunctie hebben in de zin van een minimale inspanningsverplichting voor scholen. Voor wijziging van de bepalingen ten aanzien van de onderwijstijd wordt een aanpassing van de wettelijke kaders voorbereid, zodat die per 1 augustus 2006 van kracht kunnen worden. Hierover kom ik nog met uw Kamer te spreken. De voornaamste elementen van de inzet van het Kabinet hierbij zijn:

- De bepalingen hebben een garantiefunctie in de zin van een minimale inspanningsverplichting voor scholen.
- De bepalingen geven meer ruimte aan professionele beslissingen op schoolniveau en brengen ouders en leerlingen in positie bij deze beslissingen.
- De bepalingen zijn toetsbaar en handhaafbaar.
- Uitgangspunt is dat scholen per jaar in 38 tot 40 weken het onderwijsprogramma aanbieden. Daarbij zal onderscheid gemaakt kunnen worden tussen een genormeerde minimale schooltijd (waarin de school een programma aanbiedt) en een genormeerde minimale onderwijstijd (die de school aan activiteiten besteed die direct onderwijs- en zorggerelateerd zijn). Een school biedt jaarlijks minimaal 40 weken een programma aan, waarvan tenminste 38 weken een onderwijsprogramma. Keuzes ten aanzien van de programmering van school- en onderwijstijd vormen een onderwerp van instemming door de medezeggenschapsraad en zullen altijd ruim voorafgaand aan het nieuwe schooljaar gemaakt en gecommuniceerd moeten worden (schoolgids).
- Ook het minimum aantal uren per jaar zal landelijk worden genormeerd, waarbij scholen in de gelegenheid gesteld worden om, opnieuw onder voorwaarde van instemming door de medezeggenschapsraad en tijdige communicatie naar ouders en leerlingen, bij de programmering van het onderwijsprogramma binnen een beperkte bandbreedte van deze norm af te wijken.
- De wettelijke bepalingen ten aanzien van het begrip 'onderwijstijd', bepalend voor zowel het aantal lesweken per jaar als het aantal lessen per week, stelt scholen in staat om flexibeler gebruik te maken van de beschikbare onderwijstijd.
- De nieuwe bepalingen hebben als zodanig geen effect voor het aantal uren dat docenten werken. Dit wordt immers in de CAO geregeld.

Bij de totstandkoming van de aangepaste wettelijke kaders zal Schoolmanagers_VO worden betrokken. Tot die tijd doe ik op Schoolmanagers_VO een appèl om schoolleiders erop aan te spreken dat zij zich rekenschap geven van de wettelijke voorschriften en hier verantwoord en met instemming van ouders en leerlingen mee omgaan.